

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

**ADABIYOTSHUNOSLIKKA
KIRISH**

Toshkent - 2005

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
77 CHEMISTRY BUILDING
CHICAGO, ILLINOIS 60637

ANALYTICAL CHEMISTRY
LABORATORY

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

MIRZO ULUGBEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI

Abdulla ULUGOV

ADABIYOTSHUNOSLIKKA KIRISH

Univyersitetlar va pedagogika institutlari filologiya,
jurnalistika fakultetlari talabalari uchun qo'llanma

TOSHKENT — 2005

Mazkur o'quv qo'llanmasida adabiyotshunoslikka oid mavjud tadqiqotlar asosida so'z san'ati ahamiyati, badiiy asar xususiyatlari, uning tarkibiy qismlari, adabiy tur va janrlar, ijodiy uslub kabilar xususida mulohaza yuritilgan.

Ushbu qo'llanma Oliy o'quv yurtlari filolog, jurnalist talabalari, aspirantlar va barcha adabiyotga qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Mirzo Ulugbek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Ilmiy Kengashining 2004 yil 29 dekabrda majlisi (4 – bayonnoma)da o'quv qo'llanmasi sifatida nashrga tavsiya etilgan.

**TAQRIZCHILAR: filologiya fanlari doktori, professor
A. RASULOV,
filologiya fanlari doktori B. KARIMOV**

KIRISH

Insoniyat azal—azaldan borliq hodisalarini bilish, o'zi yashayotgan muhitni go'zallashtirishga intiladi. Bu intilish zamirida mukammallikka erishish istagi turadi. Koinot sultoni sanalgan inson komillikka erishish uchun muttasil yo'l izlaydi. San'at, adabiyot, ilm—fan aslida kishilarning komillikka intilish yo'llaridir. Ular odamlarning qalb quvvati va aql—tafakkuri qudratini namoyon etadigan o'ziga xos maydon sanaladi. San'at, adabiyot, ilm—fan bir—biri bilan mustahkam bog'liq hodisalardir. Ular orasida jiddiy farq—tafovutlar bo'lsa—da, san'at ilm—fanni yoki ilm—fan san'atni butkul inkor qilmaydi. Aksincha, ular bir—biri bilan uzviy bog'langan holda, insonning komillashishiga xizmat qiladi.

Insonning komillashishiga, uning o'zligini anglashiga ta'sir ko'rsatadigan vositalar orasida, ayniqsa, adabiyot alohida ajralib turadi. Chunki adabiyot insonning qalb quvvati va aql—tafakkuri rivojini o'ziga xos tarzda mujassamlashtiradi. Unda qalbning hissiyot, tuyg'ulari, aqlning mantiqli mushohada, mulohazalari ajoyib tarzda uyg'unlashgan bo'ladi. Adabiyot asarlarida kishilarning his—tuyg'ulari, fikr—mulohazalari obrazlar orqali akslanadi. His—tuyg'ular qalbga xos kechinmalar sanalsa, fikr—mushohada esa miya mulki bo'lgan ong—aqlning mahsullaridir.

«Adabiyot» arabcha so'z bo'lib, u «odob» (ko'plik shakli «adab») so'zidan olingan. Odob—axloq esa insonni mukarram etuvchi, uni barcha mavjudotlardan ulug'vor qiluvchi hodisadir. Odob—axloq insonni barcha mavjudotlardan ustun qiluvchi hodisagina bo'lib qolmasdan, u kishilarni bir—biriga yaqinlashtiruvchi, dunyoning osoyishtaligi, tinchligini ta'minlovchi, odamlarning aql—tafakkurini ravshan etuvchi tayanch omil hamdir. Shu boisdan asosi «odob», «adab» bo'lgan adabiyotga azal—azaldan jamiyat ma'naviyatining poydevori sifatida qaralgan.

Jamiyat ma'naviyatining poydevori sanalgan adabiyot turli xalqlar tilida turlicha ataladi. Chunonchi,

MUNDARIJA

Kirish.....	3
Adabiyotshunoslik — so'z san'ati	
haqidagi fan.....	6
Adabiyotshunoslik ob'ekti.....	12
Badiiy obraz.....	17
Badiiy asar uzvlari.....	27
Kompozitsiya va syujet.....	37
Badiiy asar tili.....	53
She'r tuzilishi.....	69
Adabiy turlar va janrlar.....	81
Ijodiy uslub.....	109
Ijodkor uslubi.....	128
So'ngso'z o'rnida.....	132
Adabiyotlar.....	133
Mundarija.....	135

Босишга рухсат этилди 3.08.2005. Ҳажми 8.5 босма табоқ.
Бичими 60x84 1/16. Адади 200 нусха. Офсет қоғози. Бунортма 364.
М.Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий Университети
босмахонасида чоп этилди.

